

Patientens samtycken och förbud mot läsa uppgifter i Receptcentret

När behövs det ett skriftligt och när behövs det ett muntligt samtycke till att läsa uppgifter i Receptcentret.

19.5.2021

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos

Läsa uppgifter i Receptcentret med muntligt tillstånd

- För att hämta patientens uppgifter i Receptcentret krävs att du har loggat in i patientdatasystemet med ett yrkeskort för social- och hälsovården.
- För att ta del av alla uppgifter i Receptcentret behövs patientens muntliga tillstånd i följande situationer:
 - alltid i vårdsituationer, förutom vid brådskande vård. Vid rätt att läsa visas alla förskrivningar och expedieringsuppgifter.
 - för utskrift av sammandrag. Vid rätt att läsa visas alla förskrivningar och expedieringsuppgifter.
- Ett muntligt samtycke kan begäras på mottagningen, under vårdperioden, per telefon eller via en tillförlitlig elektronisk servicekanal, dock inte per e-post.
- Av den som uträttar ärenden för patientens räkning med skriftligt samtycke behövs inget separat samtycke om grunden för att läsa är Vård, alla förskrivningar. Ett muntligt samtycke behövs dock för utskrift av sammanställning.

Läsa uppgifter i Receptcentret med skriftligt tillstånd

- Patientens skriftliga samtycke till en utsedd yrkesutbildad person behövs för att alla patientens uppgifter som sparats i Receptcentret ska kunna läsas i andra situationer än vårdsituationer, t.ex. vid klagomål och anmärkningar.
 - Det är frågan om att grunden för rätt att läsa är att en läkare eller någon annan som behöver uppgifter om förskrivning av läkemedel inte är förknippad med vård. Vid rätt att läsa visas alla förskrivningar och expedieringsuppgifter.
- Den som uträttar ärenden för patientens räkning med ett skriftligt samtycke kan i denna situation inte ge ett samtycke.

Muntligt samtycke behövs inte alltid

Ett muntligt samtycke behövs inte av patienten eller av den som uträttar ärenden för patientens räkning med ett skriftligt samtycke i följande situationer:

- När läkaren förskriver HCl-läkemedel och läkemedel som innehåller narkotiska ämnen ska han eller hon söka alla uppgifter om HCl-läkemedel och narkotiska läkemedel som ordinerats till patienten samt expedieringsuppgifterna om läkemedlen.
- Uppgifterna om det läkemedelsrecept som patienten vill förnya visas till den verksamhetsenhet som ansvarar för förnyelsen av receptet eller läkemedelsförskrivaren.
- Grunden för läkemedelsförskrivarens rätt att läsa är vård och egna förskrivningar. Vid rätt att läsa visas egna läkemedelsförskrivningar och expedieringsuppgifter för dem.
- Grunden för den behandlande läkarens rätt att läsa är brådskande vård. (S.k. nödsökning), verksamhetsenheter eller en yrkesutbildad person inom social- eller hälsovården ser recept som lagrats i Receptcentret jämte expedieringsuppgifter, även de för vilka patienten har förbjudit utlämning men gett sitt samtycke till visning i nödsituationer

Muntligt samtycke av minderårig

- Inom hälso- och sjukvården kan en minderårig sköta sina ärenden gällande recept utan vårdnadshavare när han eller hon enligt bedömning inom hälso- och sjukvården är förmögen att fatta beslut om sin egen vård.
- Då kan den minderåriga ge sitt muntliga samtycke till
 - utskrift av sammandrag
 - utredning av helhetsmedicineringen
 - begäran om förnyelse av recept
 - I samband med begäran om förnyelse av recept kan den minderåriga ge sitt samtycke till att läsa alla uppgifter i Receptcentret och kontaktuppgifter för meddelanden per textmeddelande.

Obs! När en minderårig inte själv kan fatta beslut om sin egen vård, ger patientens vårdnadshavare samtycken.

Förbud mot att läsa recept inom hälso- och sjukvården 1/2

- Patienten kan förbjuda att receptet visas för aktörer inom social- eller hälsovården och apoteket.
- Om ett recept har belagts med förbud, kan endast den person som förskrivit läkemedlet se det i Receptcentret.
- Den organisation som förskrivit läkemedlet ser det förbudsbelagda receptet i patientdatasystemet.
- I samband med förbudet kan patienten dock tillåta att receptet visas på normalt sätt i en nödsituation.
- Förbudet gäller inte heller narkotiska läkemedel och HCl-läkemedel när ett nytt narkotiskt läkemedel och HCl-läkemedel förskrivs.

Förbud mot att läsa recept inom hälso- och sjukvården 2/2

- En myndig patient kan själv hantera förbud via Mina Kanta-sidorna
- Patienten kan också begära att förbud läggs till eller återkallas vid de enheter där recept utfärdas.
- Patientens lagliga företrädare kan återkalla förbud, men inte begära att nya förbud läggs till.
- En minderårig som bedömts ha beslutsförmåga kan ge sitt samtycke eller meddela ett förbud om utlämning personligen till en tillhandahållare av hälso- och sjukvårdstjänster
 - Då har vårdnadshavaren inte längre rätt att ge sitt samtycke till eller återkalla ett förbud som en minderårig har meddelat.
 - Förbudsbelagda recept visas inte heller på andra enheter inom hälso- och sjukvården. Denna verksamhetsmodell är tillfällig tills ett förbud som är avsett för vårdnadshavare kan användas för detta.

Funktionaliteten som möjliggör uträttande av ärenden för en minderårigs räkning har varit särskilt utmanande att genomföra, eftersom den måste fungera nationellt i alla patientdatasystem i enlighet med patientens rättigheter och lagstiftningen.

Åldersgränsen på 12 år för bedömning av förmågan hjälpte dock till att definiera hur man kan uträtta ärenden för en minderårigs räkning i elektroniska system.

Förbud mot att läsa läkemedelsrecept riktat till vårdnadshavare

- När en minderårig enligt bedömningen inom hälso- och sjukvården har beslutsförmåga, kan den minderåriga om han eller hon önskar förbjuda utlämning av uppgifter till vårdnadshavarna.
- Beslutsförmågan bedöms och den minderårigas viljeyttring dokumenteras enligt den överenskomna verksamhetsmodellen och klassificeringen **per recept**
 - Förutsättningen för detta är att funktionen är möjlig i patientdatasystemet
 - I annat fall används det allmänna förbudet mot utlämning

Utförligare anvisningar om den nya verksamhetsmodellen finns på

- [Utbildning inom hälsovården - Kanta.fi](#)
- [Kanta-webbskolor - Kanta.fi](#)
- [Minderåriga och Kanta-tjänsterna – verksamhetsmodeller för hälso-och sjukvården och apoteken 1.1](#)

Effekter av förbud gällande läkemedelsrecept

När ett förbud utfärdas ska patienten informeras om följande:

- Förbudet gäller även när patienten är oförmögen att återkalla förbudet, om det inte är tillåtet att lämna ut uppgifter i en nödsituation
- förbudet påverkar den helhetsmässiga läkemedelsbehandlingen, eftersom läkemedelsförskrivaren inte har möjlighet att kontrollera läkemedelsinteraktioner
- läkemedlet kan tas ut på apoteket endast med hjälp av en patientanvisning eller ett patientsammandrag som skrivits ut från Mina Kanta-sidorna.

Utfärda och återkalla förbud:

- Innan förbuden utfärdas eller återkallas ska patienten informeras om att den som behandlar förbudet också ser alla recept som patienten tidigare förbjudit med förbudshandlingen.
- Förbuden och återkallandet av dem utfärdas via patientdatasystemet.

Underskrift och lagring av förbudshandlingen

- Patienten ska alltid underteckna förbudshandlingen i samband med ändringar.
- Om patienten av någon anledning inte kan underteckna förbudshandlingen, till exempel på grund av sjukdom eller skada, ska orsaken till att underskriften saknas antecknas i förbudshandlingen och patientdatasystemet. Dessutom undertecknar den som tar emot förbudet eller återkallelsen förbudshandlingen för patientens räkning.
- Patienten får en kopia av förbudshandlingen och tjänsteleverantören förvarar den ursprungliga versionen i sitt arkiv.

Lägga till ett nytt förbud

Hämtas i receptlistan i Receptcentret.

De recept som beläggs med förbud hämtas i listan och lagras i förbudshandlingen för receptet.

Förbudshandlingen skrivs ut till patienten för underskrift.

Upphäva ett förbud

Patientens förbudshandling för receptet hämtas.

Förbudet kan återkallas för ett eller flera recept

Förbudshandlingen skrivs ut till patienten för underskrift.

Söka uppgifter i Receptcentret

- Uppgifter i Receptcentret kan sökas för läsning med olika begränsningar bl.a.
 - **Alla elektroniska recept under de senaste 30 månaderna** inklusive alla recept som inte expedierats, delvis expedierats, levererats i sin helhet, föråldrats och makulerats av vårdskäl samt expediering av recepten
 - **Alla elektroniska recept för en viss tidsperiod** inklusive alla recept som inte expedierats, delvis expedierats, levererats i sin helhet, föråldrats och makulerats av vårdskäl samt expediering av recepten.
 - **Alla elektroniska recept som inte expedierats eller delvis expedierats** samt expediering av recept som levererats delvis.

Grund för läsning

- Patientdatasystemet registrerar automatiskt den grund för läsning av uppgifter i Receptcentret som användaren valt och den typ av patientsamtycke som krävs för detta. Du behöver alltså inte göra någon separat anteckning i patientuppgifterna.
- Endast i situationer som inte är förknippade med vård väljs samtyckestypen skriftligt samtycke som grund för läsning i Receptcentret.
- Som grund för läsning i vårdsituationer väljs muntligt samtycke även när någon annan uträttar ärenden med patientens skriftliga samtycke.